

Fördjupade artinventeringar Ilända 1:6 Ekerö kommun

Naturcentrum AB
2024-02-16

Uppdragsgivare

Moa Lotzke
Projektledare
FB Bostad AB
Tel: 0738-214433
E-post: moa@fbbostad.se

Uppdragstagare

Naturcentrum AB
Västanvindsgatan 8
444 30 Stenungsund
Tel. 010-220 12 00
ncab@naturcentrum.se

Projektledare

Lilian Karlsson
Tel. 010-220 12 19
lilian.karlsson@naturcentrum.se

Rapport

Lilian Karlsson och Niklas Franc, Naturcentrum AB

Intern granskning

Veronica Jägbrant, Naturcentrum AB

Kartmaterial

©Lantmäteriet.

Bilder

Omslagsbild: Skogsomgiven gårdsmiljö i östra delen av området.
Foton i rapporten: Samtliga foton har tagits av Naturcentrum i samband med inventering i området.

Denna rapport bör citeras

Karlsson, L. & Franc, N. 2023. Fördjupade artinventeringar Ilända 1:6, Ekerö kommun. Naturcentrum AB. PDF-rapport, 28 sidor.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Uppdrag.....	6
Bakgrund och syfte	6
Fladdermöss	8
<i>Metodik</i>	<i>8</i>
<i>Resultat.....</i>	<i>10</i>
<i>Bedömning.....</i>	<i>14</i>
Groddjur	15
<i>Metodik</i>	<i>15</i>
<i>Resultat.....</i>	<i>17</i>
<i>Bedömning.....</i>	<i>18</i>
Vedlevande skalbaggar	20
<i>Metodik</i>	<i>20</i>
<i>Resultat.....</i>	<i>22</i>
<i>Bedömning.....</i>	<i>26</i>
Referenser	28

Sammanfattning

Naturcentrum AB har på uppdrag av FB Bostad AB genomfört fördjupade artinventeringar av groddjur, fladdermöss, vedlevande insekter och fåglar inom detaljplan för Ekerö Ilända 1:6, Ekerö kommun. Av dessa presenteras resultatet från fågelinventeringen i en separat rapport. Inventeringarna för de olika artgrupperna utgår ifrån gällande planförslag med särskild inriktning på den sydöstra delen där bebyggelse planeras. Syftet med inventeringarna är att utgöra ett underlag för bedömning av detaljplanens påverkan på befintliga naturvärden samt ett underlag för vidare utredning av artskyddsfrågor. I uppdraget ingår inte framtagande av eventuella skyddsåtgärder och försiktighetsmått.

Fladdermöss

Sammanlagt noterades fem fladdermusarter vid inventeringen, nordfladdermus (Rödlistad som Nära hotad – NT), brunlångöra (NT), större brunfladdermus, dvärgpipistrell och vattenfladdermus. Högst fladdermusaktivitet noterades av arterna nordfladdermus, dvärgpipistrell och större brunfladdermus. Fynd av dvärgpipistrell tyder på en dagviloplats någonstans i närheten. Även vattenfladdermus noterades på flera platser och brunlångöra (NT) förekom i utkanten av gårdsmiljön. Högst fladdermusaktivitet fanns kring gårdsmiljön i sydost och kärret i väster. Viss fladdermusaktivitet fanns även i skogsmarken väster om gårdsmiljön och vid Mälarens strand i sydost. Inga kolonier eller koloniindikationer kunde observeras vid inventeringen, inte heller påträffades några övervintrande fladdermöss i jordkällare i området.

Groddjur

Bland groddjur påträffades sammanlagt fem arter: större vattensalamander, mindre vattensalamander, åkergroda, vanlig groda och vanlig padda. Flertalet observationer gjordes i den södra delen av kärret, väster om planområdet, men även till viss del i den västra delen av diket som löper in i planområdet. Inga observationer av groddjur gjordes i Mälarens strandmiljöer i öster eller i sumpskogspartiet i skogen söder om planområdet. Kärret väster om planområdet bedöms som ett mycket värdefullt lekområde för groddjurspopulationerna i området. Sannolikt avspeglar inventeringsresultatet endast en liten del av antalet groddjur i området. För att området fortsatt ska kunna hysa höga värden för groddjur är det viktigt att våtmarkens hydrologi och vattenkvalitet inte påverkas, att fisk och kräfter inte kommer in i vattenmiljön och att tillräckligt mycket lämpliga landmiljöer bevaras i närheten av lekvattnen, i synnerhet fuktig skogsmark. Större vattensalamander förekom både i kärret och i diket strax utanför planområdets gräns. Det går inte att utesluta att arten förekommer i

någon grad även inom planområdet, även om skogsmarken är torrare och relativt långt från lekvattnet. Lämpliga landmiljöer med inslag av lövsumpskogar bedöms även finnas i anslutning till kärret samt i riktning mot Ölsta tegeldamm i söder.

Vedlevande skalbaggar

Drygt 90 arter av skalbaggar noterades i den sydöstra delen av planområdet. Av dessa är nio vedlevande naturvårdsarter varav tre är rödlistade och fyra har varit rödlistade tidigare. De flesta av arterna är knutna till ek. I planområdet sydöstra del påträffades flest intressanta arter i den fälla som placerades på en grov, försvagad ek, exempelvis skeppsvarvsfluga (NT), plattade lövvedborre (NT), brokbaggen *Tillus elongatus* och glansbaggen *Epuraea guttata*. De ovanligare vedlevande skalbaggsarter som noterades i planområdets sydöstra del indikerar starkt att ek, både levande, död och döende, är det substrat som är viktigast att bevara i området.

I fällorna som placerades i ekområdet strax norr om planområdet påträffades flera sällsynta arter knutna till ek, såsom kardinalrödrock (NT), mindre svampklobagge (NT), gulbent kamklobagge (NT), brun guldbagge och avlång flatbagge. Utifrån resultatet från Naturcentrums inventering 2023 samt tidigare naturvärdesinventering (Lindén 2022) gör Naturcentrum bedömningen att ekullen (naturvärdesobjekt 2) uppnår högsta naturvärde – naturvärdesklass 1.

Fåglar

Tre rödlistade fågelarter bedöms häcka i planområdet: hussvala (VU), grön-sångare (NT), grönfink (EN) och gulsparr (VU). Dessutom häckar gröngöling (prioriterad art i skogsvårdslagen). Ytterligare sex rödlistade fågelarter bedöms häcka i planområdets närmaste omgivningar: kråka (NT), rörsångare (NT), stare (VU), björktrast (NT), svartvit flugsnappare (NT) och grönfink (EN). Brun kärrhök, som listas i bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv, kan möjligen häcka i lländakärret. Totalt bedöms 40 fågelarter häcka. Det finns återkommande observationer av häckande mindre hackspett i närheten av planområdet. Med anledning av detta inventerades även den närliggande skogsmarken översiktligt för att bedöma förutsättningarna för arten. Delar av planområdet bedöms ingår i ett revir med omkring 92 hektar, mer eller mindre sammanhängande, skogsmark. För mer information se separat fågelrapport (Carlberg 2023).

Relevanta skydds- och kompensationsåtgärder, som visar hur arterna ska hanteras med hänsyn till planerad verksamhet, bör tas fram i en artskyddsutredning för att säkerställa att inte artskyddet utlöses.

Uppdrag

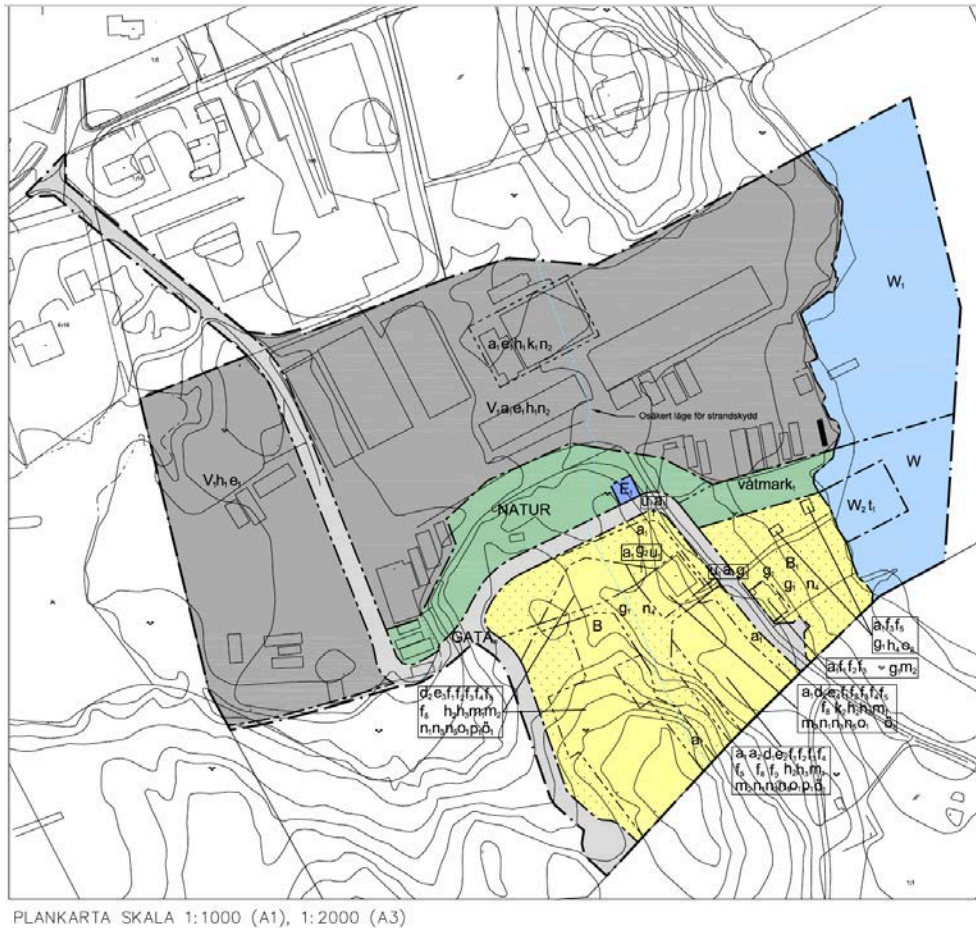
Naturcentrum AB har på uppdrag av FB Bostad AB genomfört fördjupade artinventeringar av groddjur, fladdermöss, vedlevande insekter och fåglar inom detaljplan för Ekerö Ilända 1:6, Ekerö kommun. Inventeringsområdet för de olika artgrupperna utgår ifrån gällande planförslag (figur 1), med tyngdpunkt på den sydöstra delen där bebyggelse planeras. Även närliggande områden som bedömts betydelsefulla för aktuella artgrupper har innefattats i inventeringen. I praktiken innebär detta att det inventerade området skiljer sig något mellan artgrupperna.

Bakgrund och syfte

Vid tidigare naturvärdesinventering i planområdet inom ramen för detaljplanarbetet (Lindén 2022) har värdefulla miljöer pekats ut för artgrupperna fladdermöss, fåglar, groddjur och eklevande insekter. En preliminär naturvärdesbedömning gjordes av de identifierade naturvärdesobjekten, då fördjupade artinventeringar bedömdes kunna påverka klassningen av dessa. För att få ett tillräckligt underlag för att bedöma om artskyddet riskerar att utlösas i och med detaljplanens genomförande samt för att uppfylla kunskapskravet rekommenderades vidare fördjupade artinventeringar för samtliga fyra artgrupper.

Fladdermöss bedömdes kunna nyttja hålträd, äldre byggnader och jordkällare i området som vilo-/koloniplats och för övervintring, vilket skulle innebära att dessa är skyddade genom Artskyddsförordningen § 4 a. Även närheten till vatten lyftes som ett värde för fladdermöss i området och gårdsmiljön i södra delen av området bedömdes som särskilt intressant. Lämpliga miljöer för fåglar bedömdes finnas i träd- och buskskikt, vatten- och strandmiljöer samt i hålträd. Skyddet av fåglar regleras i Artskyddsförordningen § 4 och artgruppen behandlas mer ingående i en separat rapport (Carlberg 2023). Inom planområdet och dess närmaste omgivningar påträffades vattenmiljöer som bedömdes kunna ha betydelse för groddjur. Bland dessa finns arter som är skyddade genom § 6 samt sådana som är strikt skyddade genom § 4 a och där även livsmiljöerna omfattas av skyddet. Områden med förutsättningar för eklevande insekter identifierades i synnerhet vid gårdsmiljön i sydost samt ekkullen strax norr om planområdet. Bland vedlevande insekter finns många naturvårdsarter av betydelse för bedömningen av naturvärdesobjekten. I denna artgrupp återfinns även flera fridlysta arter.

Syftet med de fördjupade artinventeringarna är att utgöra ett underlag för vidare bedömning av detaljplanens påverkan på befintliga naturvärden (inklusive naturvårdsarter) samt ett underlag för utredning av artskyddsfrågor. I uppdraget ingår inte framtagande av eventuella skyddsåtgärder och försiktighetsmått.

Figur 1. Detaljplan för llända 1:6 m.fl. Urklipp från detaljplan, Stadsbyggnadsförvaltningen Ekerö kommun. Erhållen av uppdragsgivaren 24 januari 2023.

Fladdermöss

Metodik

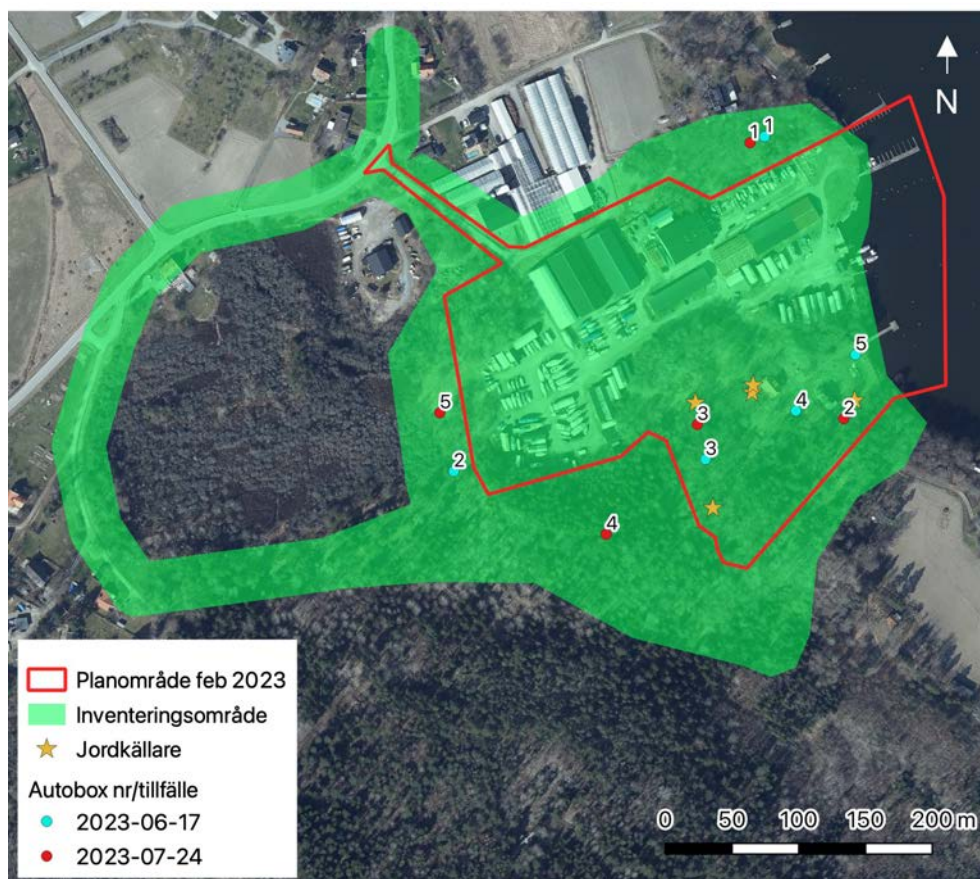
Inspektion av potentiella viloplats

Fladdermöss eftersöktes på möjliga övervintringsplatser i jordkällare och byggnader i sydöstra delen av planområdet den 9 februari år 2023. Samtliga jordkällare genomsöktes med hjälp av stark pannlampa. Även den vita byggnadens vindsutrymme undersöktes med hjälp av pannlampa. Den röda byggnaden inspekterades av säkerhetsskäl endast utifrån.

I samband med sommarens inventering undersöktes även hålträd som påträffades i den sydöstra delen av planområdet med hjälp av fiberoptikkamera upp till en höjd av omkring 3 meter för att kunna identifiera spår av regelbunden användning av fladdermöss eller dagvilande djur. Detta kan ses exempelvis genom att hålligheterna får en vaxartad, mörkt polerad innervägg utan spindelväv och annat löst material. Undersökningen genomfördes i samband med fältinventeringen i juni.

Autoboxar och manuell inventering

Fladdermusinventeringen genomfördes med två besök under kolonitid, den 17 juni och 24 juli år 2023. Vid besöken inventerades området manuellt med ultraljudsdetektor (Pettersson D1000X) och genom att placera ut autoboxar (Pettersson D500X) på strategiska platser i lämpliga miljöer för fladdermöss (figur 2). Utförandet är i linje med Naturvårdsverkets metod för artkartering av fladdermöss (Naturvårdsverket 2021). Autoboxarna spelar in fladdermössens ultraljud automatisk och lagrar filerna för senare analys. Vid den manuella inventeringen lades särskilt fokus på de två byggnader som finns i sydöstra delen av planområdet, vilka inventerades från solnedgången och under den tidiga delen av natten för att kunna observera eventuella utflygande eller svärmande fladdermöss. Den manuella inventeringen utökades därefter att innefatta även andra delar av planområdet och dess närmaste omgivning (figur 2, grön yta) och fortgick tills fladdermusaktiviteten klingade av. Efter avslutad inventering analyserades det insamlade ljudmaterialet i ljudanalysprogrammet BatSound. Inventeringen utfördes av Lilian Karlsson, Naturcentrum AB. Fynden kommer att läggas in på Artportalen.

Figur 2. Autoboxarnas placering samt undersökta jordkällare i planområdets sydöstra del. Manuell inventering genomfördes inom hela inventeringsområdet.

Tabell 1. Väderförhållande vid respektive inventeringstillfälle.

Datum	Temperatur	Väderförhållanden
2023-06-17	21°C	Molnigt och stilla.
2023-07-24	16°C	Övervägande molnigt, måttlig vind.

Resultat

Autoboxar och manuell inventering

Sammanlagt noterades fem fladdermusarter vid inventeringen, nordfladdermus (NT), brunlångöra (NT), större brunfladdermus, dvärgpipistrell och vattenfladdermus (tabell 2). Av dessa arter är nordfladdermus och brunlångöra rödlistade som Nära hotad – NT. Resterande arter är vanligt förekommande i landskap som hyser åtminstone vissa kvaliteter för fladdermöss, såsom vatten och lövskog/-träd.

Nordfladdermus (NT) är ännu en av våra vanligaste fladdermusarter och förekommer även i mer triviala miljöer över större delen av landet, men en kraftig minskning har observerats i delar av södra Sverige. Anledningen till minskningen är inte utredd men tros åtminstone delvis bero på en ökad dödlighet genom vindkraft samt en ökad konkurrens av andra arter som gynnas av klimatförändringarna. I vilken grad markanvändningen påverkar arten är i nuläget oklart.

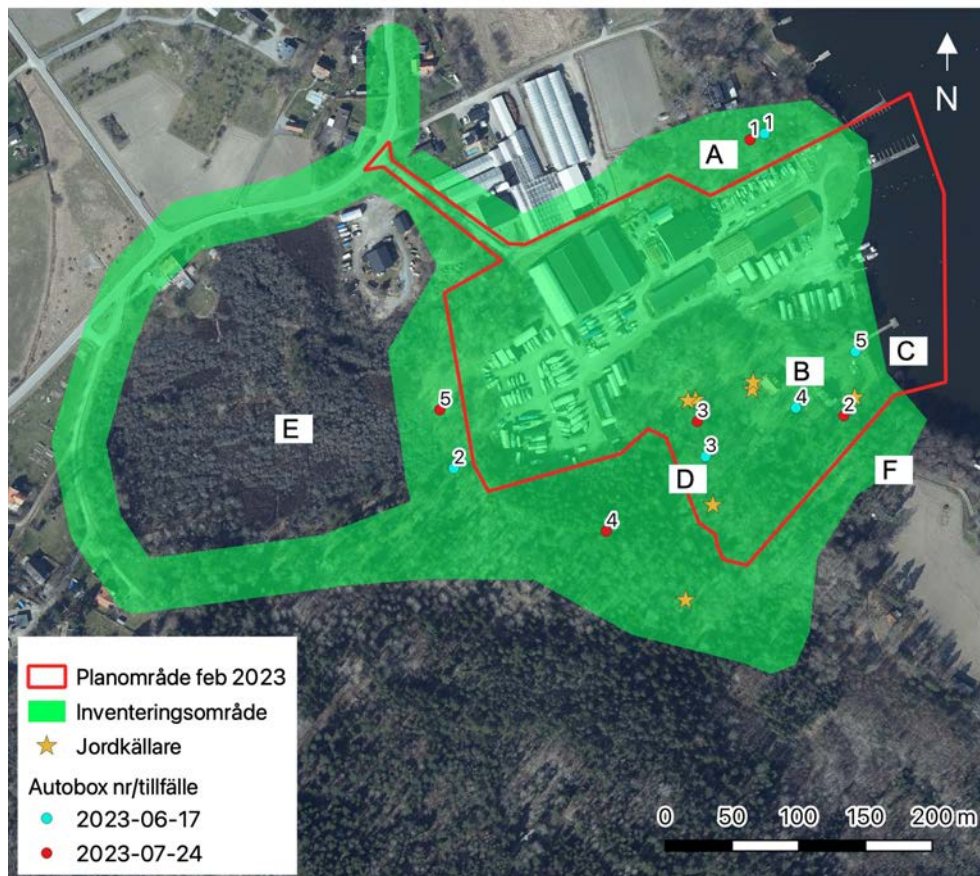
Brunlångöra (NT) är främst knuten till lövskog men kan även förekomma i parker, hagar och trädgårdar. Den bildar ofta kolonier i äldre byggnader och kyrkor, men kan även använda hålträd. Arten är mycket ljuskänslig och har påverkats negativt av en ökad belysning i landskapet, i synnerhet av koloniplatser men även genom en ökad fragmentering av mörklagda områden. Brunlångöra rör sig sällan några längre sträckor utan uppehåller sig inom samma landskap året runt. Ofta är det bara några få kilometer mellan koloni- och övervintringsplatserna.

Bland övriga arter är även vattenfladdermus känslig för belysning. Nordfladdermus (NT), större brunfladdermus och dvärgpipistrell anses vara ljustoleranta och kan påträffas jagande kring gatlyktor. Däremot kan belysning vara mer känsligt vid koloniplatser.

Autoboxar

I tabell 2 presenteras antalet inspelningar i autoboxarna fördelat på plats och fladdermusart. Högst fladdermusaktivitet noterades av arterna nordfladdermus, dvärgpipistrell och större brunfladdermus. Även vattenfladdermus noterades på flera platser inom inventeringsområdet och påträffades vid båda tillfällena. Troligtvis förekommer arten även bland de inspelningar som var för svaga för att artbestämmas längre än till släktet, *Myotis sp.* Brunlångöra (NT) noterades med en inspelning i utkanten av gårdsmiljön i sydost vid det andra besöket. Arten är tystlåten och det är därför inte ovanligt att den registreras

endast med ett fåtal inspelningar trots att den förekommer i ett område regelbundet. Samtliga arter och högst fladdermusaktivitet noterades kring gårdsmiljön i sydost (figur 3, beteckning B). Högre aktivitet registrerades även kring kärret i väster (E). Viss fladdermusaktivitet fanns även i skogsmarken väster om gårdsmiljön (D) och vid stranden i sydost (C) medan förvånansvärt få inspelningar gjordes på ekkullen strax norr om planområdet (A).

Figur 3. På kartan framgår bokstavs-beteckningar som visar platser omnämnda i löptexten och i tabell 2 samt placering av autoboxar och inspekterade jordkällare. Manuell inventering har genomförts inom hela inventeringsområdet (grön yta).

Tabell 2. Antal inspelningar av fladdermöss i autoboxar fördelat på inventeringstillfälle, art och plats. Observationer i kolumnen "Nyctaloid" härrör från någon av flera svårbestämda arter i samma frekvensområde, däribland större brunfladdermus.

Datum	Autobox nr	Plats	nordfladdermus	större brunfladdermus	dvärgpipistrell	vattenfladdermus	Myotis sp.	brunlångöra	Nyctaloid	obest. fladdermus	Antal inspelningar	Antal arter
2023-06-17	1	A. Ekhöjd i N		1							1	1
2023-07-24	1	A. Ekhöjd i N	11		3		1				15	3
2023-06-17	4	B. Gården	13	10	10	1	1		1		36	4
2023-07-24	2	B. Gården, vägen	66	6	25		6	1	1	2	107	5
2023-06-17	5	C. Stranden, bryggan	35	10	5		7				57	4
2023-07-24	4	D. Skogsmark	4	7	3	2	9				25	4
2023-06-17	3	D. Skogsmark		7							7	1
2023-07-24	3	D. Torpet	13		1		1			1	16	4
2023-06-17	2	E. Kärret	6	39	2						47	3
2023-07-24	5	E. Kärret	34	81	56	4	10		4		189	4
		Totalt:	142	41	47	3	25	1	2	3	264	5

Manuell inventering

Manuell inventering har genomförts inom hela inventeringsområdet (figur 3, grön yta). I samband med groddjursinventeringen sågs två fladdermöss flyga tätt tillsammans under lång tid kring gården i sydost (figur 3, beteckning B). Fladdermössen bedömdes utifrån storlek och färg som troliga dvärgpipistreller. Vid den manuella inventeringen påträffades en dvärgpipistrell vid båda tillfällena jagandes tidigt under kvällen kring gården (B), vilket tyder på att en dagviloplats finns någonstans i närheten. Under båda inventeringstillfällena födosökte en nordfladdermus under en längre tid vid stugorna strax söder om inventeringsområdet (F) och överflygande större brunfladdermus noterades på flera platser spritt i området. Vid besöket i juni noterades nordfladdermus och vattenfladdermus jagade en längre tid i strandskogen (C), strax utanför planområdet. Antalet individer bedömdes till 1–2 exemplar av respektive art. Enstaka vattenfladdermus och nordfladdermus noterades även vid marinnans strand längre norrut.

Ingen svärmning, ut- eller inflygning som skulle kunna tyda på kolonier noterades vid byggnaderna i sydost, trots riktat eftersök vid skymning och tidig natt vid båda tillfällena.

Autobox nr 1 placerades på ekkullen i norr, både i juni och juli.

Inspektion av potentiella viloplats

Inga fladdermöss eller spår av fladdermöss påträffades vid inventeringen av jordkällare och byggnader i planområdets sydöstra del. De flesta jordkällare och byggnader bedömdes som mindre lämpliga, eller direkt olämpliga, för övervintrande fladdermöss. Detta främst beroende på att de var för kalla, dragiga och torra. Flertalet jordkällare var öppna, eller i så dåligt skick att de inte kunde erbjuda något skydd mot väder och vind. Byggnaderna saknar källarutrymmen och inga fladdermöss eller spår av fladdermöss sågs i den vita stenbyggnadens vindsutrymme. Genomsökta jordkällare framgår av figur 3. Inga fladdermöss eller spår av fladdermöss noterades vid undersökningen av trädhåligheter i sydöstra delen av området. De håligheter som var möjliga att inventera i området var dock förhållandevis få.

Bedömning

Antalet fladdermöss som påträffades vid inventeringen motsvarar det förväntade i ett landskap med vissa värden för fladdermöss, men är oväntat lågt i detta fall med tanke på de till synes goda förutsättningarna för fladdermöss som finns i delar av planområdet och de närmaste omgivningarna med våtmarksmiljöer, äldre lövskog och gamla ekar. Inom planområdet kan belysningen kring marinan ha betydelse för vilka arter som förekommer och vart. Exempelvis kan belysningen påverka ljuskänsliga arters rörelser mellan ekområden norr och söder om marinan, något som kan gälla brunlångöra (NT) och arter i släktet *Myotis*. Brunlångöra påträffades med en inspelning vid det andra besöket och skogsområden i planområdet bedöms utgöra lämpliga jaktmiljöer för arten. Inga kolonier eller koloniindikationer kunde dock observeras av den eller någon annan fladdermusart. Att dvärgpipistrell förekom kring gården redan vid skymningen tyder dock på att det finns dagviloplatser någonstans i närheten. Dagvilande fladdermöss har ofta flera olika viloplatser att alterera mellan, ofta i trädhåligheter, men att identifiera den exakta platsen är dock ofta mycket svårt. Inga tecken på fladdermöss noterades i de undersökta trädhåligheter men det går inte att utesluta att det finns lämpliga trädhåligheter på högre höjd. Två dvärgpipistreller flög tillsammans kring gården tidigare under våren, vilket visar på någon form av socialt beteende. På vilket sätt är dock svårt att avgöra då fladdermöss vanligen lever ensamma under denna tid på året.

Groddjur

Metodik

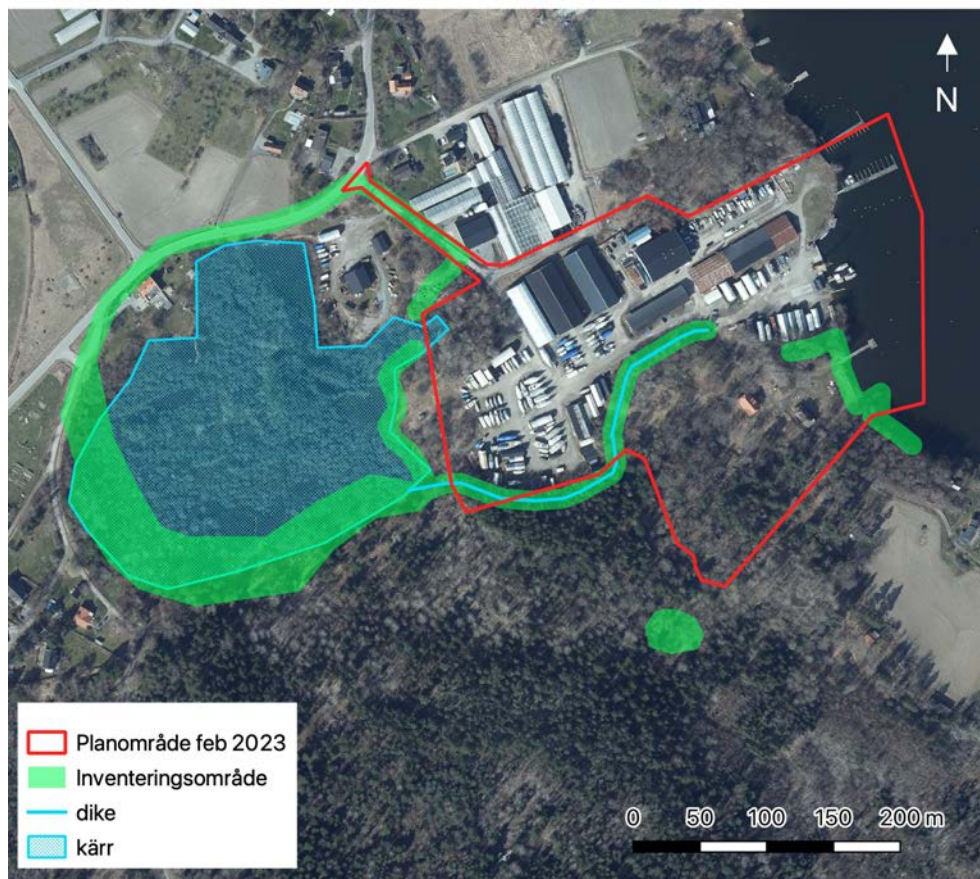
Groddjur inventerades i vattenmiljöer inom planområdet och de närmaste omgivningarna och inleddes med ett kombinerat dag- och nattbesök under grodornas lekperiod den 18 april. Vid dagbesöket rekognoserades området för att identifiera lämpliga vattenmiljöer och eventuella dagspelande grodor. Fullbildade groddjur och grodrom eftersöktes sedan nattetid med stark pannlampa i vattenhållande diken, strandmiljöer och våtmarker. Nattinventeringen upprepades igen den 3 och 15 maj för att täcka in både grodornas och salamandrar-nas lekperioder. Inventeringen genomfördes under mild och stilla väderlek utan regn, då regn skulle kunna försämma sikten genom vattenytan.

Samtliga inventerade vattenmiljöer framgår av figur 4. Vid inventeringen inom planområdet följdes strandlinjen långsamt med uppehåll i omkring 30 sekunder var femte meter för att genomsöka vattenmiljön mer grundligt. Då kärret väster om planområdet är mycket stort och bitvis otillgängligt (i synnerhet dess östra delar) genomfördes inventeringen mer översiktligt i delar av detta område. I de södra, mer långgrunda delarna av kärret, genomfördes inventeringen mer noggrant genom att vada och genomsöka vattenmiljön inom ett större område. Vid inventeringen noterades samtliga observationer av spelande hanar, rom och fullbildade groddjur.

Metoden är i linje med Naturvårdsverkets metod för uppföljning i skyddade områden samt undersökningstyp för inventering av större vattensalamander (Naturvårdsverket 2005, Naturvårdsverket 2007), vilket även överensstämmer med rekommenderad metod i åtgärdsprogram för större vattensalamander (Naturvårdsverket 2010). Inventeringen utfördes av Lilian Karlsson, Naturcentrum AB. Fynden kommer att läggas in på Artportalen.

Tabell 3. Väderförhållande vid respektive inventeringstillfälle.

Datum	Temperatur	Väderförhållanden
18 april (dag)	14°C	Klart, svag vind.
18 april (natt)	2°C	Klart, svag vind.
3 maj (natt)	5°C	Halvklart, svag vind.
15 maj (natt)	14°C	Klart, måttlig vind.

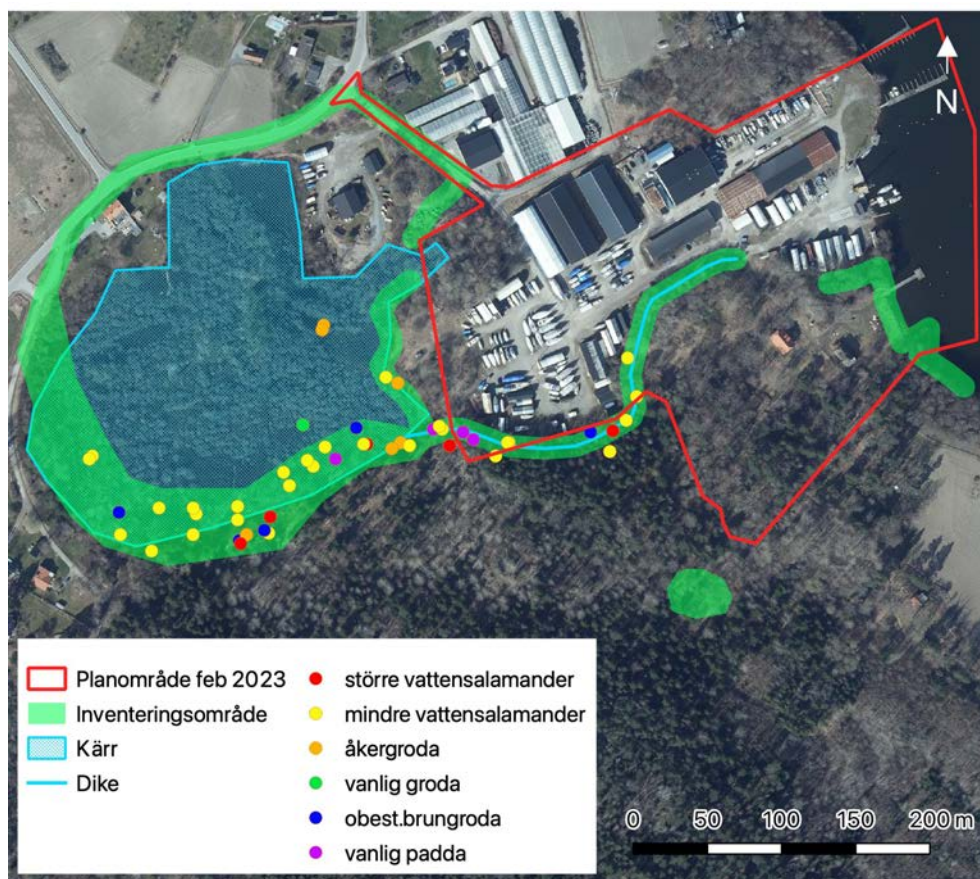

Figur 4. Inventerade vattenförekomster i planområdet och dess närmaste omgivningar samt ungefärlig avgränsning av kärret i väster samt diket som löper in i planområdet.

Resultat

Sammanlagt noterades 5 groddjursarter vid inventeringen: större vattensalamander, mindre vattensalamander, åkergroda, vanlig groda och vanlig padda (figur 5). Vissa observationer kunde inte artbestämmas längre än till släktet *Rana*, brungröda, där vanlig groda och åkergroda ingår. Flertalet observationer gjordes i den södra delen av kärret, väster om planområdet, men även till viss del längs diket som löper in i planområdet. Inga observationer av groddjur gjordes i Mälarens strandmiljöer i öster eller i sumpskogspartiet i skogsmarken söder om planområdet.

Mindre vattensalamander var den vanligaste och mest spridda arten med både vuxna och juvenila individer. Arten var även den enda som påträffades nedströms den dikesövergång som korsar diket ungefär vid plangränsen. Övergången utgör till synes en barriär som förhindrar att vattenlevande organismer i Mälaren rör sig till våtmarken, något som är mycket positivt för groddjur.

Figur 5. Observationer av groddjur fördelat på respektive art. Punkter utanför inventeringsområdet markerar bedömd plats för spelande grodor som hördes vid inventeringen.

Även större vattensalamander påträffades i diket. Vid det första inventeringstillfället noterades två individer i dikets västligaste del och vid inventeringen den 15 maj noterades en hona strax utanför planområdet väster om dikesövergången. Adulta individer och en fjolårsunge hittades även i kärrets södra del.

Spelande åkergroda hördes med som mest omkring 10 individer i den centrala delen av kärret. Spel hördes från detta område vid flera tillfällen. Upp till fyra spelande grodor hördes i södra delen av kärret, där även en åkergroda sågs.

Spel av enstaka vanlig groda hördes i södra delen av kärret. Spel och parning noterades även för vanlig padda i de västligaste delarna av diket och kring våtmarkens mynning. Ytterligare en individ påträffades i kärrets södra del.

Bedömning

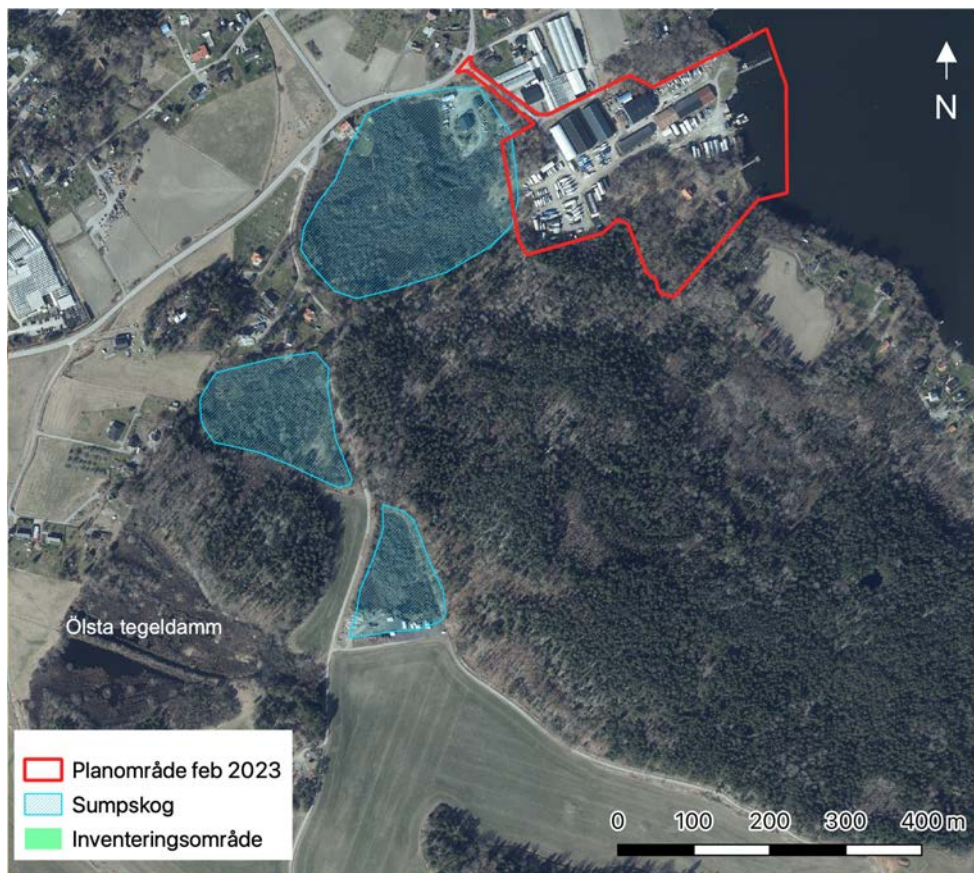
Kärret väster om planområdet bedöms som ett mycket värdefullt lekområde för groddjurspopulationerna i området. Med tanke på de goda förutsättningarna och svårigheten att till fullo inventera vattenmiljön avspeglar sannolikt inventeringsresultatet endast en liten del av antalet groddjur som finns i området. För att området fortsatt ska kunna hysa höga värden för groddjur är det viktigt att våtmarkens hydrologi och vattenkvalitet inte påverkas, att fisk och kräftor inte kommer in i vattenmiljön samt att tillräckligt mycket lämpliga landmiljöer bevaras i närheten av lekvattnen, främst fuktig skogsmark.

Diket som löper in i området hade delvis torkat ut vid fladdermusbesöket i juli och bedöms därför som en mindre lämplig lekmiljö för större vattensalamander, vilken har en lång yngelutveckling. Däremot kan diket åtminstone i delar hålla tillräckligt med vatten för att fungera som lekmiljö för mindre vattensalamander. Dess västligaste del visade sig även utgöra ett lekområde för vanlig padda. Den fuktiga miljön i diket och den omgivande, lågt liggande skogsmarken utgör dock lämpliga landmiljöer, även då diket inte är vattenförande.

Både större vattensalamander och åkergroda är strikt skyddade genom Artskyddsförordningen § 4 a vilket innebär att inte bara djuren är skyddade under alla deras levnadsstadier utan även deras reproduktionsplatser och vilo-/övervintringsområden. Kärret i väster utgör reproduktionsplats för båda arterna. Vilo- och övervintringsplatser är vanligen svårare att avgränsa. Under landfasen förekommer större vattensalamander vanligen i fuktig skogsmark nära lekvattnet och vandrar ofta inte längre bort än omkring 100 meter. Enstaka

individer kan dock ge sig av betydligt längre. Åkergroda rör sig över stora områden och kan i landfas nyttja omkring 50–100 ha kring lekvattnet.

I llända påträffades större vattensalamander både i kärret och i diket strax utanför planområdets gräns. Troligen förekommer arten i någon grad även inom planområdet, i vilken omfattning är dock svårt att bedöma. Även om skogsmarken är något högre belägen och drygt 150 m från lekvattnet, finns kvaliteter för groddjur såsom äldre lövskog, död ved och jordkällare. Lämpliga landmiljöer med inslag av lövsumpskogar finns även söder om kärret i riktning mot Ölsta tegeldamm (figur 6). Det finns i nuläget inga registrerade artförekomster av groddjur i SLU Artdatabankens databaser från tegeldammen.

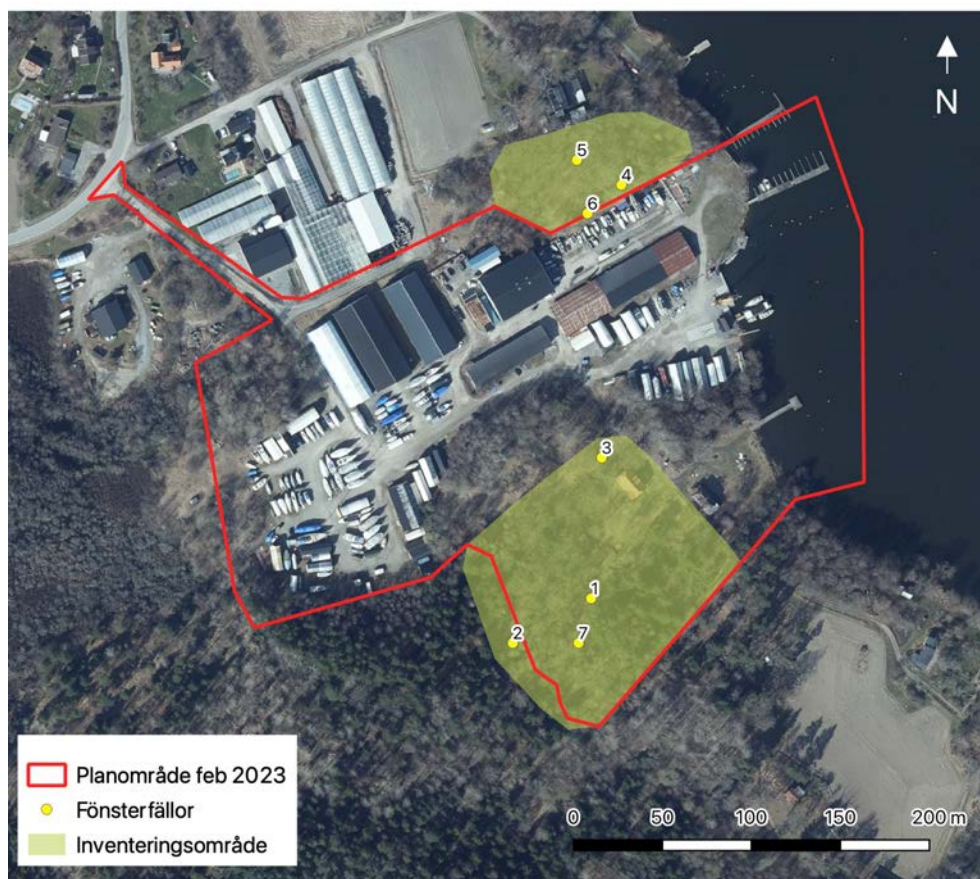
Figur 6. Lövsumpskogar som avgränsats av Skogsstyrelsen i närheten av planområdet.

Vedlevande skalbaggar

Metodik

Lämpliga miljöer för vedlevande skalbaggar, med särskild inriktning på eklevande arter, identifierades inom planområdet. Inom dessa områden eftersöktes skalbaggar under varm och solig väderlek den 8 maj, med bankning på döda grenar och undersökning av mulm. Inventering genomfördes även med fönsterfällor uppsatta på för insekter intressanta substrat (tabell 4). Intressanta träd kan ha håligheter, naken ved, vedlevande svampar eller kan vara döda eller döende. Fällorna sattes upp den 8 maj och togs ner den 24 juli, med en tömning däremellan. Fällorna bestod av en genomskinlig plastskiva på 30*40 cm och under den en tvåliters vit plastlåda med ogiftig propylenglykol och några droppar diskmedel för att minska ytspänningen. Fällmodellen är av vedertagen modell, men med modifieringen att uppsamlingskärlet är vitt och därför fungerar även som färgfälla, dvs den drar till sig vedlevande arter som äter nektar/pollen.

Vedinsekter med betydelse för områdets naturvärde som påträffats inom planområdet, ek-hasselområdet direkt nordöst om marinan och i direkt anslutning till området redovisas i rapporten. Alla noterade artfynd redovisas på Artportalen. Inventeringen utfördes av Niklas Franc och Lilian Karlsson, Naturcentrum AB. Materialet artbestämdes av Niklas Franc.

Figur 7. Inventeringsområde för eftersök av vedskalbaggar samt placering och numrering av fönsterfällor.

Tabell 4. Position och substrat för fönsterfällor.

Fälla nr	x	y	Noggrannhet (m)	Substrat
1	652124	6588457	3	Död tall
2	652080	6588432	5	Död ved av sälg
3	652130	6588536	4	Döende, grov ek
4	652141	6588689	3	Grov ek
5	652116	6588703	5	Hassel
6	652122	6588673	3	Död, grov ekved
7	652117	6588432	5	Hassel

Resultat

Områdets värde för vedlevande skalbaggar

Det södra inventeringsområdet, som planeras för bebyggelse, består av en gammal gård som håller på att växa igen samt närliggande skogsmark. Det finns en del asp, sälg och någon gran. På höjden i väster finns lite tall och nära bebyggelsen några ekar och lönnar. Trädskiktet är i huvudsak ungt (20–60 år), med undantag för ett par tallar och ädellövträden vid huset som är mellan 100–150 år. Någon ek kan vara äldre. Mängden död ved i området är begränsad och består främst av klen död ved. En av ekarna vid huset bedömdes som försvagad och där placerades en fönsterfälla (figur 7, fälla 3, samt bild nedan). Ytterligare en fälla placerades på en död tall i hållmarken i väster (figur 7, fälla 1).

Centralt i området finns ett parti med unga aspar där flera av träden var döda. Inga spår eller skalbaggar hittades i detta område. Längst i väster finns ett parti med fallna aspar och sälgar. Inga skalbaggar hittades vid besöken, men en fälla placerades på en död sälg (figur 7, fälla 2). I närheten finns också en stor hasselbukett med flera döda stammar i. Även där sattes en fälla upp (fälla 7).

I ek- och hasselområdet nordöst om marinan finns en handfull grova och ihåliga ekar (fälla 4) tillsammans med äldre hasselbuketter (fälla 5). Det finns rikligt med död ved i området. I det södra brynet finns också rikligt med död ved då man dumpat nedsågade ekar (fälla 6) där.

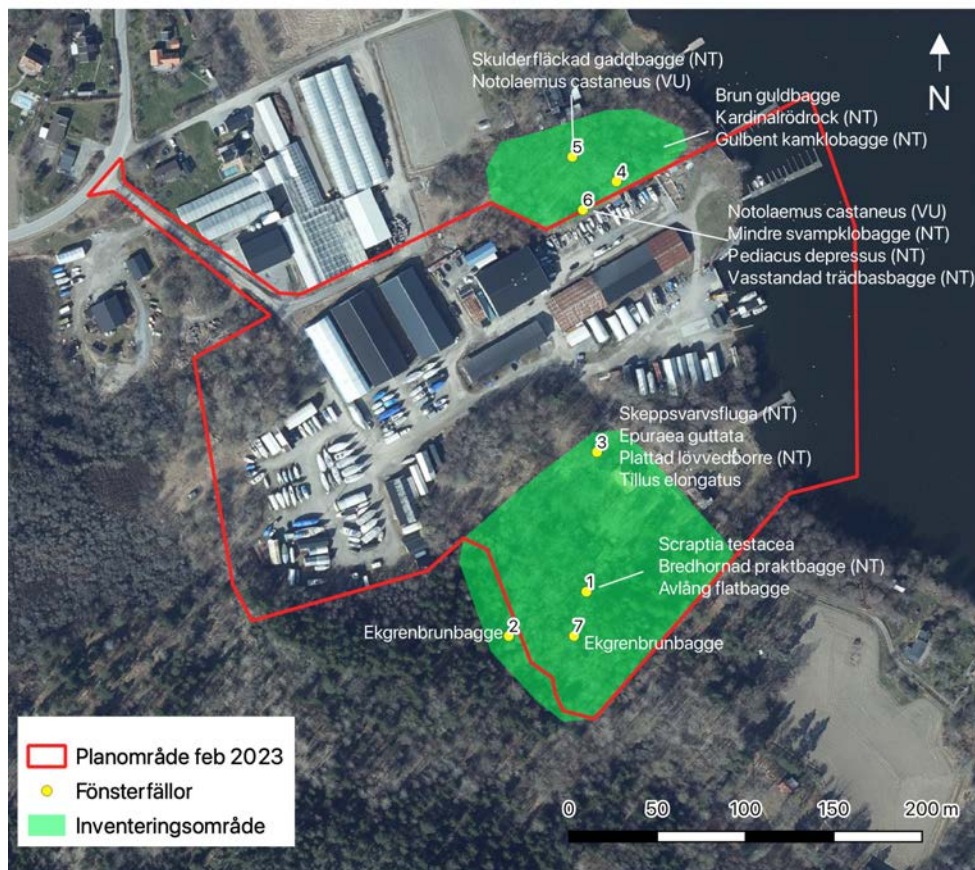
Fönsterfälla nr 3 placerades på en försvagad ek i gårdsmiljön sydost i planområdet.

Artfynd

Drygt 90 arter av skalbaggar noterades i området (figur 8). Av dessa är 16 vedlevande naturvårdsarter varav tio är rödlistade och fem har varit rödlistade tidigare (tabell 5) De flesta av arterna är knutna till ek. I området som planeras för bebyggelse noterades flest naturvårdsarter i fälla 3 som satt på en grov och försvagad ek. När ett träd dör (försvagas) kommer först barkborrar som använder floemet, det vill säga vävnaden mellan bark och ved där näringstransporten sker, för äggläggning och larvutveckling. I fällan fanns den rödlistade arten plattad lövvedborre (NT), vilket är en art som ökat sin utbredning explosionsartat i landet under de senaste 20 åren. Även den vanligare barkborren ekbarkborre fanns i fällan. Det finns flera olika rovdjur som utnyttjar barkborrar som föda. Ett av dem är brokbaggen *Tillus elongatus* som fanns i samma fälla på eken. På naken död ved, både på levande och döda ekar, kan man hitta skeppsvarvsfluga (NT) och dess utgångshål. Även denna art fastnade i fönsterfällan på eken och är, trots sitt namn, en skalbagge.

På grenar och klenare döda stammar lever arter som ristbaggen *Scaptia testacea* som främst förekommer i igenväxande betesmarker och ädellövskog. Den fastnade i fällan på den döda tallen och var förmodligen ute och letade lämpligt äggläggningssubstrat som det finns gott om i området. Bredhornad praktbagge (NT) lägger sina ägg på döda grenar av främst solexponerad ek. Det samma gäller ekgrenbrunbaggen, men den föredrar lite mer svampnedbrutna grenar som sitter kvar på träden. Den avlånga flatbaggen gillar också svampangripen ved och utnyttjar stammar av de flesta träd utom gran. Den förekommer främst i glesare trädmiljöer. Glansbaggen *Epuraea guttata* förekommer i anknytning till äldre och döende ekar i gles skog och betesmarker.

Inga fridlysta vedinsekter påträffades vid inventeringen. Däremot påträffades flera sällsynta arter knutna till ek i ek- och hasselområdet nordost om marinan, bland annat kardinalrödbeck (NT), mindre svampklobagge (NT), gulbent kamklobagge (NT), brun guldbagge, skulderfläckad gaddbagge (NT), plattbaggen *Pediacus depressus* (NT), plattbaggen *Notolaemus castaneus* (VU) och vasstandad trädbasbagge (NT).

Figur 8. Påträffade naturvårdsarter vid inventeringen.

Tabell 5. Naturvårdsarter som noterades i området vid inventeringen 2023 tillsammans med rödlistekategori. För arter som tidigare varit rödlistade anges rödlistekategori för aktuellt år (inom parentes). Övriga naturvårdsarter anges som "NV".

Svenskt artnamn	Vetenskapligt namn	Kategori	Fälla nr
Ristbaggar	<i>Scraptia testacea</i>	NV	Fälla 1 - tall
Bredhornad praktbagge	<i>Agrilus laticornis</i>	NT	Fälla 1 - tall
Avlång flatbagge	<i>Grynocharis oblonga</i>	VU (2000)	Fälla 1 - tall
Ekgrenbrunbagge	<i>Conopalpus testaceus</i>	NT (2000)	Fälla 2 - sälg Fälla 7 - hassel
Skeppsvarvsfluga	<i>Lymexylon navale</i>	NT	Fälla 3 - ek
Glansbaggar	<i>Epuraea guttata</i>	NT (2000)	Fälla 3 - ek
Plattad lövvedborre	<i>Xyleborus monographus</i>	NT	Fälla 3 - ek
Brokbaggar	<i>Tillus elongatus</i>	NV	Fälla 3 - ek
Skulderfläckad gaddbagge	<i>Mordellistena humeralis</i>	NT	Fälla 5 - hassel
Plattbaggar	<i>Notolaemus castaneus</i>	VU	Fälla 5 - hassel Fälla 6 - ek
Mindre svampklobagge	<i>Mycetochara humeralis</i>	NT	Fälla 6 - ek

Svenskt artnamn	Vetenskapligt namn	Kategori	Fälla nr
Plattbaggar	<i>Pediacus depressus</i>	NT	Fälla 6 - ek
Vasstandad trädbasbagge	<i>Lissodema denticolle</i>	NT	Fälla 6 - ek
Brun guldbagge	<i>Liocola marmorata</i>	NT (2000)	Observation norra området
Kardinalrödrock	<i>Ampedus cardinalis</i>	NT	Observation norra området
Gulbent kamklobagge	<i>Allecula morio</i>	NT	Observation norra området

Flera rödlistade arter påträffades vid en samling solbelysta ekstammar i norra delområdet (fälla 6).

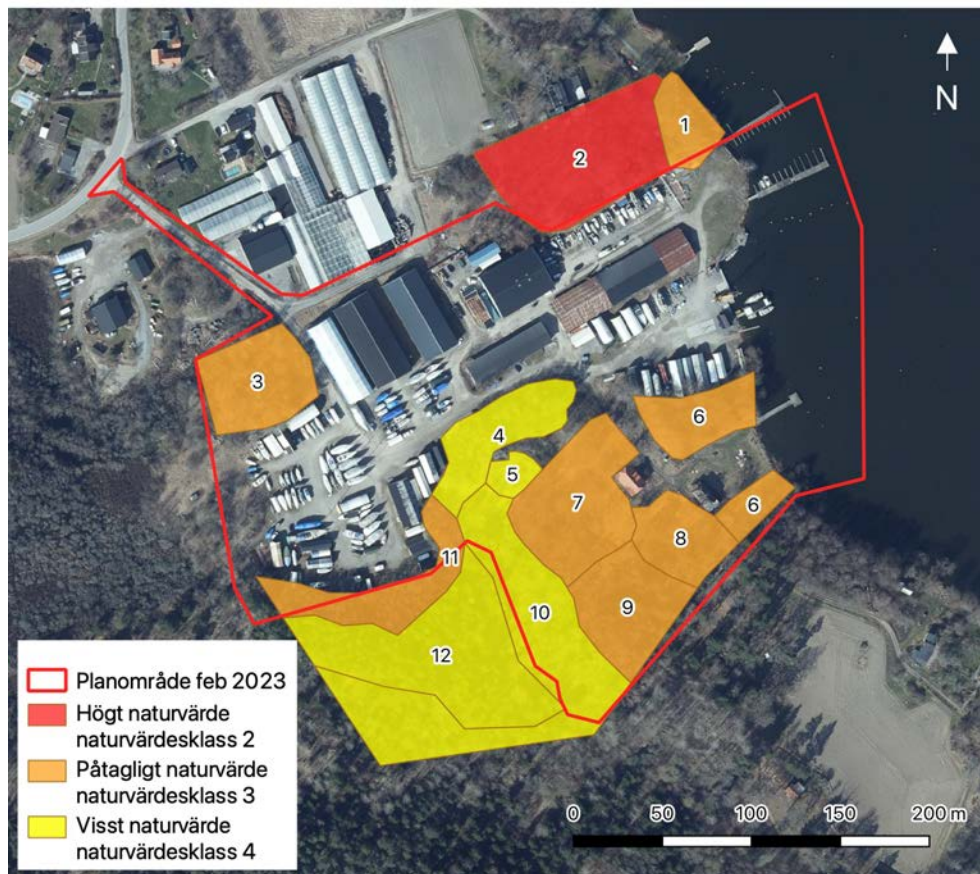

Bedömning

I de två delområdena som inventerades noterades 16 naturvårdsarter och alla är främst knutna till ek. Inga arter som är skyddade (upptagna i Artskyddsförordningen) noterades och inte heller några indikationer på sådana arter. Den vedlevande skalbaggsfaunan är främst knuten till ek och därför bör man spara så mycket som möjligt av både levande, döende och död ek i området.

I ek- och hasselområdet nordost om marinan (figur 9, naturvärdesobjekt 2) finns grova, ihåliga ekar, rikligt med död ekved, och hasselbuketter rika på döda stammar. Skalbaggsinventeringens resultat tillsammans med resultatet från tidigare naturvärdesinventering (Lindén 2022) gör att Naturcentrum bedömer att detta område uppnår högsta naturvärde – naturvärdesklass 1.

Området som planeras för bebyggelse i söder hyser också naturvårdsarter och även dessa har en stark anknytning till döende och död ekved. Fällorna på övriga trädslag gav också vedlevande arter men av svagare naturvårdskaraktär och de intressanta arter som fångades där är främst knutna till ek. Ek förekommer i synnerhet i området som avgränsades som naturvärdesobjekt 7 (figur 9) vid tidigare naturvärdesinventering (Lindén 2022).

Figur 9. Naturvärdesobjekt och deras naturvärdesklassning enligt tidigare genomförd naturvärdesinventering (Lindén 2022).

Mycket grov ek i det norra delområdet. Detta bedömdes uppnå naturvärdesklass 1.

Referenser

- ArtDatabanken 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Barataud, M. 2020. Acoustic ecology of European bats. Species Identification and Studies of Their Habitats and Foraging Behaviour. Second edition. Biotope Editions.
- Carlberg, T. 2023. Fågelinventering vid Ekerö Ilända 1:6, Ekerö kommun. Naturcentrum AB i PDF-rapport till FB Bostad AB. 28 sidor.
- de Jong, J., Gylje Blank, S., Ebenhard, T. & Ahlén, I. 2020. Fladdermusfaunan i Sverige – arternas utbredning och status 2020. Fauna och Flora, årg. 115:3, sida 2–16.
- de Jong, J. & Gustafsson, M. 2021.Handledning för miljöövervakning – undersökningstyp: Artkartering av fladdermöss. Version 1:2. Naturvårdsverket.
- Lindén, A-S. (2022). Naturvärdesinventering (NVI) – På fastigheten Ilända 1:6, Ekerö kommun, inför detaljplanearbete, 2022. Calluna AB.
- Naturvårdsverket. 2005. Undersökningstyp: Inventering och övervakning av större vattensalamander (*Triturus cristatus*). Version 1:0. Programområde Våtmark, Jordbruksmark, Skog.
- Naturvårdsverket. 2007. Åtgärdsprogram för bevarande av större vattensalamander och dess livsmiljöer (*Triturus cristatus*). Rapport 5636.
- Naturvårdsverket. 2009. Handbok för artskyddsförordningen. Del 1. Fridlysning och dispenser. Handbok 2009:2. Naturresursavdelningen.
- Naturvårdsverket. 2010. Manual för uppföljning i skyddade områden – Skyddsvärda däggdjur samt grod- och kräldjur. Version 4.0.
- Naturvårdsverket 2021. Undersökningstyp fladdermöss. Artkartering. Version 1:2, 2021-04-14.
- Russ, J. 2021. Bat Calls of Britain and Europe: A Guide to Species Identification (Bat Biology and Conservation). Pelagic publishing.